

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
: kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

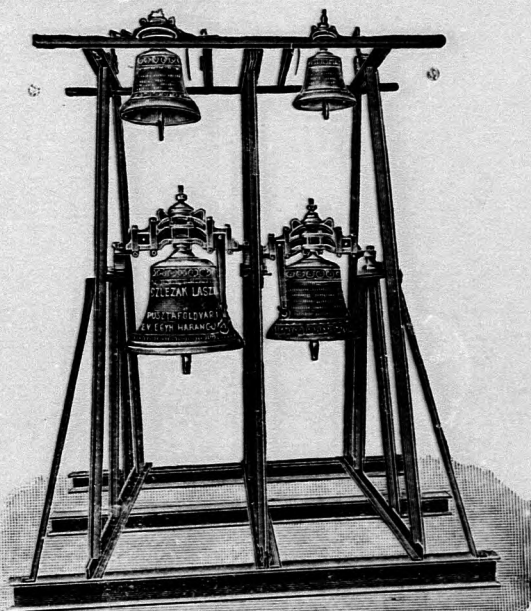
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

77. szám. (Saját házában)

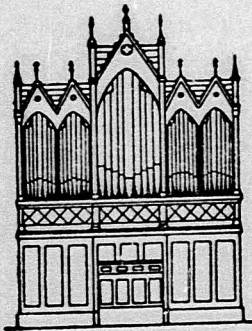
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zongzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelsze- reléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harang- jait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, süssai, szentendrei, tiszadadi, zádorháza, orosháza, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelen- leg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harang- ját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszlisztkai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mi- hály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 60 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Löfkovits Arthur

— oras, ekszerisz üzlete Debrecen, Piac-n. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok
nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Háborús ujdonságok!

„JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD“.

Egyházi beszédek a világ háboru idejéből.

Irta: JÁNOSI ZOLTÁN.

Ára füzve 3 korona. Vászongötésben 5
** ** korona. — Portóra 20 fillér. ** **

ISTEN IGÉJE A HÁBORÚBAN.

Templomi beszédek néhány imádsággal. Irta: Fülöp József.
Ára 3 kor. 50 fill. Portó 20 fillér.

TÁBORI ÉNEKESKÖNYV

református katonafiaink részére.
Összeállította: URAYS ÁNDOR.

Ára 36 fillér, 10 darab megrendelésnél 32
fillér, 100 darab megrendelésnél 27 fillér.

ISTEN A MI ERŐSSÉGÜNK.

Egyházi beszédek a nagy háború idejéből. Irta: Bokross Elek. Ára 1 korona. Portó 10 fillér.

Háborús idők imádságos könyve.

Irta: Szolnoky Gerzson.

IV-ik kiadás. Ára vászongötésben 1 kor.
10 darab megrendelésnél 90 fillér.
100 darab megrendelésnél 75 fillér.

Kaphatók:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előíze-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Egyházkerületi közgyűlést megnyitó ima.

Tartotta: **dr. Baltazár Dezső** püspök.

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk! Tanácskozni sereglettünk egybe a Te földi országod dolgai felől. Tanácskozni jöttünk mi: a magunkban ködfátyolos szeműek, tanácstalanok. Kihez folyamodnánk tehát lelkimunkánk idején segedelemért, mint tehozzád, a „*ki előnkbe adta az életet és jót, halált és gonoszt*”; de elénkbe a törvényt és tanácsot is, amelyek szerint téled nyert szabadságunknak igazodnia kell. Amit nekünk „*jel gyanánt adtál a kezünkön és emlékezetül szemünk elé: megemlékezünk arról Uram*”.

Ez a jel és emlékezet: hogy Te hordoztál eddig is bennünket sas szárnyakon fényes levegőben s te bocsátottál magadhoz megigazulásra, megszabadítván a sötétségtől és gonosztságtól.

A szabadítást szent fiad által adtad ki csodás tanácsadó egyenes úton, békesség fejedelme megváltott lelkek tábora felett. Az ő ruhája szegélyébe fogódzunk: reá leheljük hitünk, bizodal-
munk, megnyugvásunk, áhitatunk esőjait; őh engedd Uram, hogy „*tanácskozásunk szellemére csepegjen az ő tanítása, mint az eső; hulljon, mint a harmat az ő beszéde, mint langyos zápor a gyenge füre s mint pázsitra a permetezés*”.

„*Tudjuk, hogy hiába tisztelünk tégedet, ha oly tudományokat tanítunk, melyek embereknek parancsolatai, tudjuk, hogy hiába dézsmáljuk a mentát, kaprot és köményt, ha elhagyjuk amik nehezebbek a törvényben: az ítéletet, irgalmasságot és hűséget*; azért Uram a Te szent fiad tudományának vezérfonalára adjuk magunkat; ítéleted alá engedelmes alattvalók gyanánt behódolunk: irgalmasságban hozunk tenéked kedves áldozatot s a hűség alázatában keresünk felmagasztaltatást.

Te nálad keresünk, téled kérünk értelmet a tanácshoz, te nálad hatalmat és előmenetelt a cselekvéshez, biztonnal elhívén, hogy meghallgattatunk. Így aztán, ha a „*nap elsötétedik is, a hold nem fénylik, ha a csillagok lehullanak az égről és az eget erősségei megrendülnek is: Te leszesz nekünk nappali világosságunk, tűzszlop az éjszakában*”, Te leszesz oltalom és támasz a világrengető viharok mostani idején, — Te a vezér, megtartás és szabadítás, hogy öregbüljön a te nagy dicsőséged földön és mennyen. Amen.

Hivatalnoknyomor.

Ezelőtt a világfelfordulás előtt mindenki hivatalnok szeretett volna lenni; most pedig, hogy a pénz vásárló képessége annyira megcsökkent, csak az östermelőt, meg a kereskedő-bankárt dicsérik.

Nincs pedig miért irigyelni akárkit is a két hazában, mert mindnyájan a forgó viszontagság, a sors járma alatt nyögünk. Az alatt nyögnek a szegény, családos református papok is. A terménybeli fizetést rendre készpénzre változtatták (de a háztartásban szükséges 10—12 mázsa életet és tűzifát mindenütt vissza kell állítani); a kongrua, a korpótlék, ezek a nemrég még hön üdvözölt és nagyot jelentő értékek hatástalanokká lettek s most a megélhetés keservei között hánykódik a lélek.

„Lélek, lélek; de miből élek?” Nehezen él már mindenki, de különösen miből éljenek meg azok, akik csak kevés fizetésükre támaszkodhatnak?

Ha államhivatalnokok, úgy az államra kell támaszkodniok, adjon nekik az állam. És imé tervbe vétetett, hogy az állami tisztviselők fizetése vagy felemeltessék, vagy hogy családtagjaik számarányában bevásárlási előleget kapjanak, vagy hogy nekik valami drágasági pótlék engedélyeztessék. Vagy mind a három.

Ez volna kívánatos a mieinkre, a lelkészekre, tanárookra és tanítókra nézve is. Adjon nekik az állam

és amennyiben mindent nem adhat, adjon az egyház is, ha másból nem, a közigazgatásra adott államszegélyből és kárpótolja az egyházi közigazgatás leg-ekszonáltabb vezetőit másképen. Domesztikából, más alapokból nyitassék rendkívüli segély. És nyujtassék is.

De ha mindezek megadatnak is, azzal kell elszámolni, hogy kevés idő múlva újra csak ott leszünk, ahol voltunk.

A pillanatnyi segélyek mirajtunk nem sokat segíthetnek.

Az életviszonyok olyan megváltoztatására van szükség, hogy mindenki megélhessen, hogy a lét-feltételek általában kedvezőbbekké válhassanak, hogy minden magyar ember és honpolgár megkereshesse itt tisztességesen a maga kenyerét, munkájához, állásához, tehetségéhez s a hazának teljesített szolgálatának mértékéhez aránylagosan.

Hogy ne kelljen innét többé se Romániába, ahova a székelyek századok óta gravitálnak, se Amerikába, ahol immár, fájdalom, nincs mit keresni a magyar embernek, de még Németországba se, ahova az utolsó évtizedekben szintén sokan mentek. És hogy még ezenfelül az eddig kivándoroltak is mind hazajöhessenek, sőt még mások is hozzánk kívánkozhassanak.

A nagy Alföldön ma 5—6 millió nép él. Ha csatornáznák, ha a két nagy folyamvidék természetadta helyzetét kihasználnák, ugyancsak a területen 20—30 millió lakos is megélhetne. Oroszország a hadifoglyokkal építette meg a legújabb északi nagy vasútvonalat Kola félszigetének jégmentes öbléig. Mi nem tudtuk felhasználni ezt a rendelkezésünkre álló munkaerőt. Szenvedtünk, nélkülöztünk panasz nélkül, ott is, ahol a termelés államosításával még felesleges javakat is termelhettünk volna. Hígyjük el, hogy ezután okosabbak leszünk s hogy az állam és a társadalom kezét fogják itt egymással a jövő Magyar-

ország berendezésére nézve s a belátó ész befolyása alá kerül az élet.

Ennek a boldog fejlődésnek az előmozdítására mi, a református egyház is tethünk valamit. Rendezhetjük belhivatalnokaink fizetését az állam segítségével, de főleg a magunk erejének a kifejtésével.

E rendezésnek egyetlen módja a meglévő javak jobb kihasználása és mind az adózásnak, mind a fizetéseknek együnetű rendezése egyházi közpénztár felállítása által. Az egyháznak egyházmegyék és kerületek szerinti szétszakadozottságát nem lehet tovább nagy károsodás nélkül elviselni. Nem lehet az egyházi adózás egyetemest rendezését tovább elhalasztani. Fizessen mindenki közegyházi adót országosan, az egyházi közpénztárba (s ha kell, helyi adót is a községi pótdó módjára) és fiztessenek a belhivatalnokok is ebből a közpénztárból egyenlő elvek szerint megállapított kezdő s a szolgálat során emelkedő méltányos fizetéssel. És a belhivatalnokok gyermekeinek neveltetéséről, éppen mintha katonatisztek gyermekei volnának, gondoskodjék a közalap, állítassanak internátusok. Ha ilyen intézményeink volnának, nem aggódnék a szegény, sok gyermekes falusi lelkészcsalád. És ilyen intézményeket eddig is létesíthettünk volna. De létesíthetünk most is, csak akarni kell.

Méltányolom azok fáradozását, akik a jelen helyzet nehézségét feltárván, a kár pillanatnyi segélyeket is sürgetnek. Ezeket a pótlékokat és forrásokat magam is megnyitandóknak tartom. Ezek mellett azonban nagyobb szabású, az államot társadalmat, az egyetemest érintő intézkedéseket is szeretnék és az a meggyőződésem, hogy az egyházi közpénztár felállítása, az egyházi adózás rendezése, a belhivatalnoki fizetések együnetűvé tétele nélkül nem érhetünk el állandó javulást s hogy a belhivatalnokok gyermekeinek nevelésére (ez a vidéken szolgáló lelkészek legnagyobb gondja) pedig már most is meg kell tennünk minden lehetőt. A görög kath. lelkészek

GEBAUER KÁROLY ÉS TÁRSA

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET. — (KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debrecen sz. kir. város legrégibb temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben.

Elvállal temetések rendezését Debrecenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeletteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harc-tér bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirczott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és ércz koszorúkból.

Sürgőnycim: Gebauer temetkezési intézet Debrecen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

számára, a katonatisztek gyermekeinek részere egyház, állam minden szükséges kedvezményt megad. Ennyit minden fizetésemelés nélkül mi is megtehetünk. A többi legyen a jövő gondja és baja. De az se sokáig legyen.

Dr. Ferenczy Gyula.

Galicián keresztül.

Ha az emberi lélek sok ideig foglalkozik valamely dologgal, benne él és közte van, azt nem feledheti el oly könnyen, hanem azok a visszaemlékezés szárnyain olykor visszaszállnak, úgy, hogy akaratlanul is reá gondol, képzeletben vele foglalkozik. Lehetetlennek tartom, hogy ha egy katona elszakad vagy eljön bajtársaitól, hogy az ne gondoljon azokra az együtt töltött időkre, az együtt szenvedésre s azokra a lelki momentumokra, melyek a bajtársakat összefűzik. Aki ott van köztük, az, ha egy kiesit lélekbűvár, megismeri az anyagot, a katonákat, azok lelkületét. De meg, mondhatam, nem is kell hozzá nagy tudományos képzettség. Önként tárja fel önmagát a katonalelek. Önként kínálkozik rá, hogy egy pillantás alatt az egész katonalelek feltáruljon, vagy a maga vadságával, vagy a maga romlatlan jóságával, tisztaságával. Ha az alkalom önként kínálkozik a bepillantásra, mért ne engedhetné ezt meg az ember, különösen akkor, mikor sokak lelkében élő előítéletet küzdhet le, csak egyetlen egy vonás felemlítésével is. Azt hiszem, a lap olvasói is el fogják nézni, hogy mint most a bajtársaktól távollévő, visszaemlékezem reájok s a visszaemlékezés kellemes pillanatait papírra vetem.

Már nagyon sokáig voltunk egy helyben, ott egy nevezetes folyó partján; kezdett unalmassá válni a folytonos egyhangúság. A szabad száguldozáshoz szokott lovasók szerették volna lóra kapva üldözni a futó elment. Még a nyugodtabb természetű öreg népfelkelők is kérdezték: „mikor látjuk már lovainkat, mikor megyünk előre?” Biztattam őket, hogy majd eljön az is, majd a két szárnyon szorítják s akkor mi is megyünk. Meg

is jött az alkalom. Egy éjjel jön a parancs, hogy roham lesz. A roham kevés áldozattal sikerült, az ellen elfutott s mi Galicia végtelen rónáin át mindig a nyomukban. Néha kísérelte meg az ellenállást, de azt is csak azért, hogy a többiek eszeveszett visszavonulását fedezze. Így kisebb-nagyobb megállásokkal, üldözve értük el az orosz határt. Azt az örömet, lelkesedést látni, ritka élvezetet nyújtott. Azok a gondolatok, érzések, mik egy katonalelket megragadhatnak, még felemelők is lehetnek volna, de — mint a többekkel folytatott beszélgetésből kivettem, — a felemelő diadalézés mellett helyet foglalt a bosszúvágy is. Bizony az út emlékei között csak tallózva is, oly sok keserű emlék, oly sok fájdalmas visszaemlékezés ragadja meg az egyszerű embert is, hogy ezek hatása alatt úgy érzi, elkövetkezett az idő, mikor az égre kiáltó bosszú kitörhet az egyszerű lélekből. Óh mi is lett volna az így is módfelett elremített s remegő orosz lakossággal, ha a bosszúnak szabad folyást engednek; ha csak felényire is visszafizetik azt a sok kegyetlenséget, amit a Monarchia népe szenvedett az orosz uralom alatt, különösen a kozákok búcsúzásakor. De mondhatom, hogy megfigyeléseim addig sem esaltak s gondoltam, ezután sem fognak. Jól tudtam, hogy a magyar nép, hassanak bár a környezet, körülmények hullámai bárhogyan reája, legyen bár türelme a legnagyobb fokig próbára téve, sordortassék bármely tett elkövetésének határáig, alapjában véve mindig megtartja jó természetét, a beleoltott hajlandóságot a szép szó, intelem megfogadására. E tetelem helyességében bízva, a legelső alkalommal, mikor a legelső pihenőt tartottuk az orosz földön, mikor első ízben, némi tettekben is nyilvánuló hajlandóságot is mutattak katonáink arra nézve, hogy a lelkükben megérelődött bosszút végrehajtsák, akkor éreztem szükségét annak, hogy a krisztusi intőszóval éljek. Itt meg kell jegyeznem, hogy ez a „hajlandóság“ egyszerű, de szinte stratégiailag végrehajtani szándékolt bekerítési mozdulat volt, egy, az erdőben mit sem sejtve, makkolva legelesző, finom pörköltnek kínálkozó, négy tagu kis család

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCHID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

eibirtoklása céljából. S mit tesz a szép szó, intelem, figyelmeztetés a nemes bánásmódra! A felkészült strátégák egyszerre megállottak, hadonászó kezüket lebo-csátva, eszükbe jutott: hogyan esnék a lakosságnak, ha azt a sok keservet, amit a miénk szenvedtek az oroszok vad uralma alatt, meghosszúlnak. Itt látom a magyar józan szellemi műveltségének, keresztényies gondolkodásának diadalát az összes ellenségeink nagyhangú, külsőleg esetleg ki-művelt hordái felett. Ez az a felemeiő érzés, mely ön-tudatot ébreszt minden egyes magyar katona lelkében, mikor tudja, hogy sokkal felette áll érzés és nemes gondolkodás tekintetében azoknak, kik ellene törnek s le akarják tiporni. Ez magában véve is felemelő tudat. De annál fájdalmasabban érinti a gondolkozó lelket, mikor azok, kik a háremzön nem veszik ki részüket a fáradságból, halálveszedelméből úgy, mint a magyar ka-tona, kik még a hadvezetőségnek is sokszor nehéz hely-zetet teremtenek maguktartásával, azok magyar huszá-roknak adva ki magukat, megkísérlik, sőt sokszor végre is hajtják a fosztogatást. Egy ilyen, mondhatni elvadult jelenetnek magam is szemtanúja voltam. Éppen sétát tartottunk az első ezred néhány tisztjével, — úgy el-lenőrzési célzattal. — mikor egy orosz udvarházból elénk beszed vontá oda figyelmünket. A beszédet nem értettük ugyan, de a taglejtésből, a tiltakozásból kivettük, hogy itt nem valami gyönyörködtető, épületes dologban lesz részünk. Lassan, észrevétlen közelítettünk s csak ennyit értettünk meg a beszédből: „Vengovszki huszár.“ Itt a bitorló, aki álnév alatt fosztogat! Kiben ne éb-redne fel ilyenkor a magyar név becsületének, tisztés-ségének megvédése? Különösen tapasztalható ez fokozott mértékben a mi tisztjeinknél. Magam is, — megvallva, — megalégedetten néztem a bitorló bűnhődését, mit a ve-lünk lévő, amúgy is szigorú, fegyelmet követelő főhad-nagyunk elénk kézi erőátvitellel szíves volt elintézni. De így jár az, aki a magyar nevet bünei fedezésére hasz-nálja fel.

Ilyen módon, a szinte aprólékosoknak látszó dol-gokban is mily szerepe van annak, hogy az egyház kép-

viselői felemeljék szavukat, ott, ahol arra szükség van. Intsenek, dicsérjenek, vagy közvetve fenýítsenek ott, hol az illetékes. E kellemes visszaemlékezésekkel tér haza, azt hiszem, — minden lelkésze a csapatnak. De hát itthon mit lát? Vajjon szóljak-e azokról? Ott fent a harctereken egyszerően napirendre térheliünk felette, ha a hírlapok útján hozzánk jutnak: de itt, ahol szün-telen az hangzik felénk: Küzdelem a létért, háré a drága-sággal, bajlódás az itthonmaradottak hiénáival, a nemzet szállítóival. Ez önkéntelenül is gondolkozóba ejti az embereket. Ezek a hiénák ott fent is működnek; a csapat után büjkálva, mint régen a kereszties háborúk fosztogató sirályai, hol itt, hol ott ütök fel tanyájukat, kik bemerészkednek az idegen földre, az amúgy is eléggé remegő népet azzal rémitik, hogy: „Úgy is elviszik a magyarok, adjátok el nekünk.“ Persze olesó pénzen. Nem is szólva arról, hogy az üres falvakban, honnan a lakosságot elvitték, a hátramaradt állatállományt saját-juknak tartva, azt a hadsereg számára jó pénzen szál-lítják, ugyanazon faluból. De elérték öök is méltó bünte-tésüket; erélyes tisztjeink, információink alapján a meg-felelő fenýítés kíséretében visszakergettették saját lakó-helyükre. Ott még csak eléri öök a méltó büntetés, de itt, szomorú a tapasztalat, hogy még a nagyobb bűnöket is csak összetett kézzel, sopánkodva, siránkozva nézzük s túrjük, hogy a vérszopó vámpirok utolsó csepp vérün-ket, amit még az ellen megkímélt. — könyörtelenül kiszívják. Itt szinte mindennap olvashatni a nemzet köz-véleménye megnyilvánulását s mégis-mégis, (válnak is nevezhetné valaki), nem igen segítenek a bajon. Ne ítéljen el az egyház, ha azt hangoztatom, hogy már ez ideig is sokan vetnek rá biztató pillantást a baj orvos-lásának elősegítéséért. Egyházunk nem félhet semmitől, mert erős, mint a szikla, nem a fenýegéstől, elnémítástól, hanem könyörtelen kézzel assistálhat a fertőzés bacillusai kiirtásánál.

Úgy veszem észre, hogy a harctéri megfigyelések közé egy kis hazai íz is férközött. De nem tehetek róla. Az egyre erősödő szél talán magával ragadott? Egyre

TÓTH GYULA vaskereskedése

DEBRECEN, a Városháza sarkán.

„PREMIER“ és „METEOR“ tartósan égő szénkályhák

nagy raktára.

Ezen kályhánál a pontos szabályozás által a legnagyobb hőség és tartós égés érhető el s miután a tüzelő-anyaggal takarékoskodni lehet, ez idő szerint a legolcsóbb fűtő-eszközök egyike.

***** Képes árlap kívánatra ingyen. *****

hangoztatják, a nemzet hozzon áldozatot, hogy megmentse létét, másoknak. Kérdem: azok a névtelen, „új milliomosok” meghozzák-e a magukét? Kívánatos volna, hogy a „nemzet trainje” is hozza meg a maga áldozatát, ahol szükséges.

Azok, miket írtam, csak úgynevezett gyöngé szemlélődések, miknek ha tovább gondolkozunk, meglesznek a magok hasznos gyümölei. Adja Isten, hogy úgy legyen.

Csatáry Gyula,
tábori lelkész.

Egyházkerületi közgyűlés.

Ködös, borongós volt a reggel november 23-án, amikor az egyházkerületi közgyűlés tagjai gyülekezni kezdtek a szokásos őszi ülésre a kollégiumi díszteremben. Ennek a borongós időnek a nyomása alól testünk, lelkünk megszabadult, midőn a püspökünk magas szárnyalású imádságát utána rebegtük. A minden kifejezésében alkalmi vonatkozásokkal teljes remek imádság ünnepi hangulatban ringatta át mindnyájunk szívét s vártuk, lestük utána az Úrnak ama lelkét, lelkének kitöltését, mely egykor az egybegyűlt tanítványokat megbátorította. Püspökünk áhitatos imádságának elhangzása után gróf Degenfeld József főgondnok mondta el megnyitó beszédét. A közgyűlési tagokkal együtt felállva emlékezett meg jó királyunkról, Isten áldását kérte reá, kívánván, hogy a várva-várt béke éveinek hosszú sorozatán át tartsa meg őt a Gondviselés. Megemlékezett a küzdelmes harcokról, melyekben, győzelmeink örvedetes sorozata ellenére is borús érzelmek borítják veszteségeinkre gondolva lelkünket. Óhajtja, hogy a hazáért szenvedő honfitársaink, a hősi halállal életüket áldozó harcosaink dicső küzdelmének emléket jegyzőkönyvünkben erre a célra szentelendő lapon örökítsük meg. Megemlékezett azokról a veszteségekről, melyek közegyházunkat a múlt ülés óta sújtották a dr. Baksay Sándor dunamelléki püspök s a Bary József bihari egyházmegyei gondnok halálával. Jelezte, hogy mily gátlólag hatott az egyházi élet meaeetére a rettenetes háború. Sok segédlelkészünk, s rendes lelkészünk hagyta el rendes működési terét s váltotta fel a harctéri szolgálattal. Az így érezhető hiányok lehető pótlásán püspökünk ritka buzgósággal fáradozott, sőt a harctéren való megjelenésével hazaszeretetét, nemes bátorságát fényesen megbizonyította. Az iskolai tanítás menetét is megzavarta a hosszú hadakozás, úgy a tantereknek a harctérré hívásával, mint a tantereknek sok helyütt katonai kórházi célokra történt felhasználásával. Ez a helyzet gátolta meg azt is, hogy új egyetemünk oktatási munkája nagyobb lendületet vehessen, hiszen ma

minden figyelem, gond és erőfeszítés a hadviselés szerencsés menetének irányításán függ.

Jelentette, hogy úgy a dr. Baksay Sándor püspök temetésén, mint Petri Elek püspökké történt felszentelési ünnepélyén egyházkerületünk képvisellete megjelent. Végül megemlékezett arról, hogy a sokoldalú munkásságot kifejtett Sass Béla, előbb theol. akadémiái, jelenleg egyetemi tanár tisztelői közelebből fogják a nagyszámú egykori tanítványok. együtt az ő 25 éves tanári működését ünnepelni. Midőn melegen üdvözli őt a közgyűlés nevében, legjobb kívánatainak ad kifejezést, amely jókívánatokhoz a közgyűlés tagjai forró éljen-kiáltásokkal csatlakoztak. A megjelent közgyűlési tagok meleg üdvözlése után a gyűlést megnyitotta.

Távollétüket mentették ki a közgyűlés tagjai közül Gencsy Albert, dr. Bartók József, gróf Tisza István, Fekete Márton és Domahidy István. A gróf Tisza István kimentő sürgőnye, a kötelelességtudás erős bizonyossága bizony sok kötelesség nem ismerő felebarátunkat szégyenítheti meg.

A megnyitó beszéd elhangzása után a királyhoz hódolatteljes üdvözlő sürgöny küldését, derék harcosaink emlékét megörökítő jegyzőkönyvi lap nyitását; Sass Béla tanár érdemeinek kiemelését, az imádság és megnyitóbeszédnek a jegyzőkönyvben való közlését határozta el a közgyűlés.

Bejelentetett, hogy a nagybányai egyházmegye Csaba Adorjánt gondnoknak választotta; Gergely György pedig a máramarosszigeti jogakadémia tanár-képviselőjévé választott. Mindketten a közgyűlés alkotó tagjai sorába iktattattak.

A megjelentek igazolásának megtörténte után a közgyűlés megalakult s megválasztotta a szavazatok számbavételére a bizottságot.

Következtek a konventnek közgyűlési intézkedést igénylő határozatai, melyekből a következőket említjük meg. Az egyetemi adóalap-végrehajtó-bizottságban megürrült helyre rendes tagnak Kiss Ferenc eddigi póttagot, az ő helyére Fekete Gyulát póttagnak választotta meg a közgyűlés.

Az egyetemes konvent 27—1915. jegyzőkönyvi szám alatt a Magyar Földhitelintézetnek a közvetítésével a Közalap értékpapir-lététje alapján folyósított tőkesegély-kölesön törlesztési részleteinek az adós egyházközségek részéről történendő befizetése tárgyában a következő határozatokat hozta:

a) az adós egyházközségek az 1%-os törlesztési részleteket legkésőbb minden év június hó 1-ső napjáig kötelesek az egyházkerületi pénztárba beszedni, a beszedés módjának megállapítása az egyházkerületek belkörü jogának tartatván fenn;

b) az egyházkerületek az esedékes 1%-os törlesztési részleteket és pedig az egyházkerületek által

vállalt készfizetői kezességre való tekintettel a hátralékos egyházközségek törlesztési részleteit is minden év június 30-ig kötelesek a Magyar Földhitelintézethez, a közalap értékpapír-letétje alapján folyósított kölcsön folyószámadása javára beküldeni;

c) az év második felében folyósított kölcsönök első 1%-os törlesztési részletei a kölcsöntökből az utalványozás alkalmával visszatartandók.

Egyházkerületi közgyűlésünk a 27—1915. sz. a hozott egyetemes konventi határozatot egyházkerületünkben szoros alkalmazkodással azzal hirdeti meg, hogy amennyiben az adósegélyek első félévi részletének folyósítása idejére az adós egyház az 1%-os törlesztési részletet az egyházkerületi pénztárba be nem fizetné; utasítja az egyházkerületi pénztárt, hogy a részletet az adósegélyes egyházközség járandóságából vonja le; amennyiben az adósegélyben nem részesülő egyházközség június 1-én túl késedelembe maradna a befizetéssel, azzal szemben számítsa fel a késedelmi kamatot.

Az egyetemes konvent 1915. évi 31. számú határozatának 6. pontjában az újabb korpótlék folyósításának bejelentése tárgyában aziránt hívja fel az egyházkerületeket, hogy minden korpótléknak első ízben történt megállapításáról az illetékes esperesi hivatalt értesítsék.

Referensi meggyőződésünk folytán megjegyezzük, hogy a szóbanforgó egyetemes konventi határozat praepositiojában a 2-ik pont alatt kiemelt cél elérése a jelen határozattal sem lesz biztosítva, aztán köztudomás szerint egyházkerületünk püspöki hivatala az esperesi hivatal útján a korpótlékban részleteltetett lelkeszt erről a korpótlék-megállapításról következetesen esetről-esetre eddig is mindenkor értesítette s ennek rendjén az esperesi hivatalok az újabb korpótlékokról mindig értesülést vettek. Ám ezek az értesítések egész év folyamában fel szoktak merülni, mert a vallás- és közoktatásügyi miniszterium épen az esperesi hivatalok, illetőleg a püspök útján felkerülő korpótlékjogosultságra vonatkozó jelentésekre sorozatosan az egész év folyamában küldi a jogigény megállapítására vonatkozó intézvényeit. Ezek ellenére is felkéri egyházkerületünk püspökét, hogy az újabb korpótlék megállapításra vonatkozó miniszteri rendelkezésről az illetékes esperesi hivatalokat esetről-esetre jövőre is értesíteni méltóztassék.

Az egyetemes konvent egyházkerületi közgyűlésünk 1915. évi 20. számú határozatában foglalt felterjesztésével szemben 35—915. sz. a. kimondja, hogy a nyugdíjintézeti járulékok behajtására vonatkozó 92—1914. sz. a. kelt határozatát fentartja.

Egyházkerületi közgyűlésünk az 1915. évi 20. sz. határozatban körülményesen kifejtette azokat a nyomós okokat, amelyek a 92—914. sz. konventi

határozat megváltoztatásának kérésére indították. Mivel azonban az egyetemes konvent a maga határozatát „nem sérelmesnek”, sőt „a tagok érdekeivel összeegyeztethetőnek” ismervén, nem volt hajlandó a 92—914. sz. határozatát megváltoztatni: egyházkerületi közgyűlésünk utasítja az esperesi hivatalokat, hogy a nyugdíjintézeti járulékok behajtása körül ehhez a konventi határozathoz való alkalmazkodásra hívják fel a járandóságok kiosztásával megbízott pénztárnokaikat.

Az egyetemes konvent 36—915. sz. a. hozott határozatában a nyugdíjintézeti ügyrend 81., 82., 83., 90., 92. és 93. §-ait hatályon kívül helyezi s azok helyett a következő új §-okat alkalmazza.

81. §. Minden járulék azon év január havának 1. napján esedékes, amelyre kivettetett. A folyó évre kivett járulékok kamatmentesen fizethetők le július hó 1-ső napjáig az egyházmegyei pénzkezelőnél.

82. §. A július hó 1. napja után fizetett járulékok után a kirovás évének július hava 1. napjától a befizetés napjáig számított 4%-os késedelmi kamat jár.

Nem jár késedelmi kamat a július 1. napja után befolyt járulékok után az esetben, ha a járulékok a 93. §-ban előírt levonás útján szedettek be a második félévi kongruából, korpótlékból vagy adósegélyből.

83. §. Október hó 1. napján a pénzkezelő mindazokhoz felszólítást intéz, kik járulékaikat addig be nem fizették. Ezen felszólító levelekhez szükséges nyomtatványokról a végrehajtó-bizottság gondoskodik.

90. §. Az ellenőrzés gyakorolhatása végett a pénzkezelő november hó 1-én kimutatást terjeszt az espereshez a hátralékos tagokról, egyházközségekről és tartozásaikról.

92. §. Az esperes a hátralékosoknak a folyó évi járulék fizetésére a viszonyokhoz képest július hó 1. napjától számítva hat hónapig terjedhető halasztást adhat. Megtagadó határozata ellen jogorvoslatnak van helye a püspökhöz. Az adott halasztásokról a végrehajtó-bizottság az esperes által esetről-esetre azonnal értesítendő.

93. §. A lelkesztagekat terhelő járulékok a második félévi korpótlékból, vagy a második félévi lelkeszté fizetésekiegészítésekből hivatalból levonandók.

A fentartói járulékok ugyanígy az egyházközségek második félévi adósegélyéből vonandók le.

E levonás azon egyházi hatóság kötelessége, mely a korpótléket és az állami fizetésekiegészítést a lelkesztéeknek, illetve az adósegélyt az egyházközségeknek közvetlenül kifizeti.

Egyházkerületi közgyűlésünk, noha a §-ok módosításában nem könnyítést, de az eddigi fizetési feltételeknek súlyosbítását látja, tekintettel a 92—914. számú konventi határozatnak a 35—915. számú

konventi határozatban törtéat fentartására, utasítja az esperesi hivatalokat, hogy a nyugdíjintézeti járulékok beszédés körül egyházmegyéjökben az itt módosított §-ok rendelkezéseit kövessék.

Egyházkerületi közgyűlésünk 135—1915. számú határozatában a nyugdíjintézeti ügyrend 39. és 80-ik §-ának összhangba hozatalát kérte az egyetemes konventtől. Az egyetemes konvent 37—1915. sz. a. kelt határozatában jelzi, hogy noha a szóbanforgó szakaszok helyes értelmezése kérdésében 230—1913. sz. a. már határozott, a további kétség eloszlatása céljából az ügyrend 38. és 39. §-ait a következőleg módosítja:

38. §. A nyugdíjintézeti tagság mindig az állás elfoglalását követő év január havának 1. napján veszi kezdetét. Ha azonban a tag állását január 1-én foglalja el, tagsága is ezen a napon kezdődik.

39. §. Minden állás- és javadalomváltozás hatálya csak az azt követő év január havának 1. napjával kezdődik. Ha azonban az állás- vagy javadalomváltozás január 1-én áll be, hatálya is már ettől a naptól számít.

Egyházkerületi közgyűlésünk az ügyrend szövegének kiegészítését tudomásul veszi s alkalmazkodásul jelen jegyzőkönyvi pontja rendjén egyházkerületünkben meghirdeti.

Közgyűlésünk a 34—1914. sz. a. kelt határozatában aziránt kereste meg az egyetemes konventet, hogy úgy a lelkészi fizetésrendezés, mint általában egyházunkat érintő ügyben az állami törvényhozási intézkedés megtétele előtt adjon alkalmat egyházunk előzetes meghallgatására. Az egyetemes konvent ilyen célból a m. kir. államkormányhoz s közelebbről a a miniszterelnökhöz megtette a kívánt felterjesztést. Közgyűlésünk az ügy menetéről megnyugvással vett tudomást.

Az egyetemes konventhez közgyűlésünk 88—1914. sz. a. felterjesztést intézett a segédlelkészek s más alkalmazottak eskütétele kérdésében. A felterjesztést a konvent a zsinatelőkészítő-bizottsághoz tette át, mit a közgyűlés tudomásul vett.

Ugyancsak egyházkerületünk kezdeményezésére (72—1914. sz.) a konvent a m. kir. belügyminiszteriumtól engedélyt kért arra, hogy a fél kívánságára az anyakönyvi bejegyzésekkel csupán tartalmilag egyező kivonatok kiadása is engedélyeztessék, hogy így az egyesekre feszélyező bejegyzések a kivonathól kimaradhassanak. A konvent határozatának tudomásul vétele mellett közgyűlésünk várja a felterjesztés kedvező elintézését.

A nagygeresdi egyezség megszüntetése folytán a konvent 64—915. sz. a. úgy intézkedett, hogy a most már szükségessé váló intézkedések sürgősen megtétessenek, hogy híveink érdekei megóvassanak.

Általános érvényű utasítások nem készítettnek, de az esperesi hivatalok a teendők számbavételére s jelentéstételre az érdekelt helyeken utasítottak; az intézkedéseket esetről-esetre fogja megtenni az egyetemes konvent. Tudomásvétel mellett az esperesek a rendelkezések éber foganatosítására utasítottak.

Az egyetemes konvent 95—1915. sz. a. foglalt határozatában Révész Kálmán és társai indítványát, valamint a dunántúli egyházkerület 313—1915. sz. határozatát, melynélfogva az egyházmegyei közgyűlés helyett az esperesre, az egyházkerületi közgyűlés helyett hatósági orvosi bizonyítvány alapján utólagos jóváhagyás mellett a püspök, illetőleg az erdélyi egyházkerületben az állandó igazgatótanács állapítsa meg a káplántartási segély nyerhetése céljából a lelkészek szolgálatképtelenségét, érdemi határozathozatal előtt leteszi, hozzászólás végett az egyházkerületekhez.

Mindnyájunk előtt eléggé ismeretesek azok az akadályok, melyek az egyházkerületi s egyházmegyei közgyűléstől ebben a tekintetben bevárni kötelezett határozatok miatt a jogos igények kielégítését már is több ízben késleltették, sőt lehetetlenné tették, annál fogva a közgyűlés előre is melegen üdvözöl egy olyan értelmű konventi határozatot, mely a lelkész szolgálatképtelenségének megállapítását a hatósági orvosi bizonyítvány felmutatása esetén az esperes s feljebb a püspök hatáskörébe utalja, annál fogva a Révész Kálmán és társai, illetőleg a dunántúli egyházkerület idevonatkozó indítványának elfogadását az egyetemes konventtől hathatósan kéri. Ez az intézkedés már régebben megtörténhetett volna, melynek hivatása lesz a mai tarthatatlan helyzet szanálása. Tudomásunk szerint a mai nehéz állapot kialakulásába az egyházkerületeknek nem is volt befolyása. Bizonyára országszerte közmelegnyugvást fog kelteni a tervbe vett módosítás életbeléptetése.

Az egyetemes konvent 97—1915. sz. a. hozott határozatához alkalmazkodva az esperesi kar javaslata alapján megállapította a közgyűlés az állandó káplántartást igénylő egyházakat. Körülbelül 82 egyház jelöltetett meg ilyen helyül, ahova mintegy 102 káplán alkalmazása lesz szükséges.

A 104—1915. sz. konventi határozat kimondja, hogy az anyásított egyházközségek adóalapi segélyezése tárgyában esetről-esetre a fenforgó körülményekhez képest a legméltányosabb intézkedést fogja tenni. Ezt a közgyűlés tudomásul vette.

A háborúban munkaképtelenné vált, vagy el-esett tanítók családjainak gyámolítását a 111—1915. számú konventi határozat úgy kívánja előmozdítani, hogy amennyiben a nyugdíj a legszerényebb mértékben sem biztosítaná a családok megélhetését: tegyenek jelentést erről az egyházkerületek a konventi

elnökséghez; addig is számon tartandók az ilyen tanítók, illetőleg családok s az egyházkerületek igyekezzenek a megélhetést és gyermeknevelést lehetővé tenni. Tudomásul vétetett.

Az egyetemes konvent 114. sz. határozata egyházkerületünk idevonatkozó felterjesztése alkalmával méltányolja ugyan az önálló énekvezérek korpótlékjogosultságát, de egyelőre, mert pénz nincs reá, az államhoz pedig a mai nehéz viszonyok közt nem fordulhat, a bajon nem tud segíteni. Az egyházkerületi közgyűlés továbbra is kitartással ragaszkodik ebben a kérdésben elfoglalt álláspontjához s utasítja az önálló énekvezéri állásokat fentartó egyházközségeket, hogy egyelőre saját költségvetésük keretében gondoskodjanak a korpótlékról.

Egyházkerületünk a konventtől gyámolítást sürgetett azoknak az egyházaknak a segélyezésére, melyek a háború miatt válságos helyzetbe jutottak, vagy jutnak. A gyámolítást igénylő egyházak számbavételére az egyházkerületek utasítást vettek. A közgyűlés a konventi határozathoz való alkalmazkodást, a szükséges számbavételt elrendelte.

A 116—1915. számú konventi határozat tudomásul vétele rendjén az esperesi kar javaslatot adott a reformáció 400 éves évfordulójának megünneplése tárgyában, melyszerint helyi nagyobb szabású ünnepély rendezésén kívül állítson az egyházkerület a mostani háborúban árván maradt gyermekek befogadására felekezeti megkülönböztetés nélkül árvaházat. Ennek érdekeltiségebe Debrecen város és a debreceni egyházközség is vonattassék be. György Endre gondnok úgy tartja, hogy miután az egyetemes konvent is adott megbízást saját és az egyházkerület elnökségeinek, be kellene várni a magunk intézkedésével a konventi intézkedést. Jánosi Zoltán tanácsbíró helyesli ugyan az esperesi kar javaslatát, de úgy hiszi, hogy az egyházkerület feladata a reformációval közelebbi vonatkozásban álló alkotással is ünnepelni. Például szervezze meg az egyházkerület az egyetemen a reformátorok tanszékét. Indítványát körülmenyesen indokolja s most csak annyit kér egyelőre, hogy az egyetemes javaslat kapcsán az ő javaslata az elnökség figyelmébe ajánltassék. A közgyűlés a György Endre halasztási indítványának mellőzésével az esperesi-kar javaslatát fogadta el, kiegészítvén azt a Jánosi Zoltán indítványával. A kérdéssel való foglalkozást külön küldöttségre bízta.

Az egyetemes konvent 124—1915. sz. a. kelt határozatában véleményadás és határozathozatal végett megküldi id. Hegedüs János nyug. anyakönyvfelügyeő előterjesztését, melyben jövőre az eddigi „Egyetemes Névtár” tartalmának megváltoz-

tatásával azt hozza javaslatba, hogy jövőre 5, esetleg 10 évenként „Egyházi Helységnevtár” szerkesztessék, mely az állandó természetű adatokat foglalná magában, ezenkívül évenként adattassék ki egy „Egyetemes Névtár”, mely még a folyton változó személyi adatokat tartalmazná s évenként jelennék meg. Az előbbinek ára 5 korona, az utóbbinak 1 K 50 fillér volna, melynek összege 4 évre arányosan beosztva is fizethető lenne. Akiknek kezén az eddigi névtárak megfordultak, tapasztalhatták, hogy az „Egyetemes Névtárnak” sem tartalmilag, sem alakilag három rendbeli megjelenés után sem sikerült eddig úgy kialakulnia, hogy azzal akár egyházkerületünk, akár maga a szerkesztő meg lenne elégedve. A szerzett tapasztalatok után tudjuk, hogy az eddig megjelent Egyetemes Névtárak adatai a megjelenésig olyan sok változáson mennek át, hogy pl. a legutóbbi Névtár már ma is sok esetben immár hasznavehetetlen. (Pl. Érmelléki egyházmegyében 26 változás van.) Természetes tehát, hogy a közgyűlés célhoz vezetőbbnek ítéli azt, hogy minden egyes egyházkerület adja ki a maga Névtárát külön-külön évenként; amennyiben pedig más egyházkerület hivatalainak a testvér egyházkerületek névtárában foglalt adatokra szüksége lenne: gondoskodás történjék, hogy a más egyházkerületek névtárai a hivatalok számára szükséges példányokban megszerzessenek. Ezzel egyfelől frissebb adatok jutnának kézhez, másfelől meg lenne kímélve az a felesleges kiadás, mely arra kényszeríti az egyházközségeket, hogy a más egyházkerületek adataival való megterhelés folytán vaskosabb kötetű duzzadt névtár kinyomatásának költségeit viseljék. Csak természetes tehát, hogy a közgyűlés a Hegedüs-féle javaslathoz nem kívánt mindenben csatlakozni, hanem elhatározta, hogy jövőre magasabb szempontok szem előtt tartásából kifolyólag ám szerkesztessék meg s adattassék ki az Egyetemes Névtár az eddig szerzett tapasztalatok után megállapítandó alakban és tartalommal 10 évenként s egyéb egyetemes névtárszerű munkálat mellőzésével, de egyházkerületünk névtára ezzel szemben lehető egyszerű és így nem költséges alakban állíttassék elő minden évben, melynek megszerkesztésével a püspöki titkár lesz megbízandó.

Az egyetemes konvent az egyes egyházkerületek javaslatainak mérlegelése után kimondotta 31—1915. számú határozatában, hogy általánosan kötelező egyházi ügyviteli utasítás készítését nem tartja kivihetőnek. A közgyűlés ezt tudomásul vette.

Az egyetemes konvent intézkedése, melyszerint az ellenség elől menekülni kényszerült lelkészek, tanárok, tanítók menekülési költségeinek az államkormány részéről való megtérítése érdekében az

államkormányhoz felterjesztés intézve, megnyugtató tudomásul vétetett.

Az államkormány a konventi elnökség azon megkeresésére, hogy lelkészeink az állami anyakönyveket időnként megtekinthessék, tagadó választ adott. A közgyűlés nyomós okoknál fogva újból sürgeti az engedély megadását, illetőleg kieszközölését.

Erélyesen foglalt állást a konvent az államkormány azon követelésével szemben, hogy alapítványainkról évenként számadást terjesszünk fel az államkormányhoz. A konventi állásfoglalást, mely törvényre fekteti a maga felfogását, a közgyűlés megnyugvással vette tudomásul.

A konventi újabb ciklusra konventi tagok választása rendeltetvén el, a közgyűlés elrendeli a szavazatok beadását. Az elnökség a szavazat számonvételével megbízott küldöttség jelentése alapján meghirdeti, hogy 63—63 szavazatot nyertek a rendes konventi tagságra a következők: Dávidházy János, Sass Béla, Sulyok István, Kiss Ferenc, György Endre, Dóczy Imre, Domahidy Elemér; 51 szavazatot nyert dr. Baksa Lajos konventi előadó; póttagok lettek: Papp Imre, Görömbei Péter, Végh József, Futó Zoltán, Karay Sándor, Fekete Márton, Várady Gyula, Csaba Adorján. A választás eredményét a közgyűlés tudomásul vette.

Püspök úr bejelentette, hogy Hajdu Zsigmond, a püspöki hivatal sok érdemű titkára és irodavezetője, megrendült egészségi állapota következtében 1916 január 1-től kezdődőleg nyugdíjba fog menni. Az így megürülő állásra a pályázatot az elnökség meghirdette s annak alapján a pályázók közül a titkári állásra Futó András tépei lelkészt kinevezte. Egyházkerületi közgyűlésünk Hajdu Zsigmond hosszú időn át nagy buzgalommal, odaadó munkálkodással teljesített fontos szolgálatát elismeréssel jegyzi fel jegyzőkönyvében. Kívánja, hogy a megfáradott munkás a nyugalmazás éveinek még hosszú során át örüljön az életnek, Isten áldásának kérésével boesátja el azért őt a megszolgált nyugalmazásba. Ezenkívül az elnökség intézkedéseit helyben hagyja s Futó András tépei lelkésznek titkárrá történt kinevezését megnyugvással és örömmel veszi tudomásul.

Elnöki megnyitó beszéd.

Elmondotta a Csokonai-Körnek 1915 nov. 17-én tartott ünnepi felolvasó ülésén.

Tisztelt Közönség, t. Csokonai-kör!

A Csokonai-kör pecsétje azt mutatja, hogy körünk ez esztendőben működésének negyedszázados évfordulóját érte meg. Ezt a 25 évet nem mondom,

hogy országos, vagy nemzeti jelentőségű, de becsületes szerény munkában töltötte el. Munkájának természetét a városnak, a városi társadalomnak jellegét viseli magán és ezen társadalom hallgatag megbízása- és megszerzett bizodalomból képviseli e város kulturális törekvéseit. E városnak minden gyöngeségei mellett megvolt és talán ezentúl is megmarad az a jellemvonása, hogy bár polgári büszkesége, önérzete néha egyoldalúvá, elfogulttá, sőt valljuk meg, némileg az újabb modern haladás iránt fogékonytalanná és lenézővé tette, de még eddig e város társadalmában, közszellemében, erkölcsi felfogásában a látszat, a nagyzás, a hamis fény, a törtetés uralkodóvá nem lett seha. Volt, van itt is egyéni hiúság, népszerűség-hajhászat — hol nincsenek ezek, ahol emberek vannak? — de ezeknek bele kell olvadniuk a városi, a polgári büszkeségbe, mert csak így juthatnak eredményhez, így érvényesülhetnek. Ennek a büszkeségnek jó és rossz oldalai egyiránt megvannak. Jó oldala, hogy bizonyos komoly hűséget, érdeklődést, áldozatkészséget fejtett ki ősidők óta a lakosságban, a társadalomban a város múltja, jelene és jövője iránt. Gyöngéje oldala, hogy Debrecennek a dicsérő, vagy hízelkedő szó mindenkitől jólesik, ezt mintegy megkívánja és azokra hallgat, akik ezt a gyöngédségét ki tudják használni.

Ez a komolyság, ez az érdeklődés, szeretet elsősorban a város múltja és jövője iránt irányozta kezdetűl fogva a Csokonai-kör munkásságát is, azonban — jó lélekkel mondhatom — a hízelkedéstől, népszerűség-hajhásztól mindig távol állott.

És ime, mikor ez a társaság kulturális munkájának 25-ik évét betölti, amidőn minden esztendejének hagyományos szokásához híven, ezen a napon, ezen a helyen évi nagy-gyűlését megtartani akarja, a küszöbön, mintegy magasabb providentialis véletlenségből a városnak új lakosaival találkozik, kik a debreceni új egyetem nevében azt mondják, hogy hiszen mi is ennek a munkának akarunk munkásai lenni és akik a legnagyobb előzékenységgel beleegyeznek abba, hogy ezen találkozásnál együtt is végezhetik a közös munkát. Ez a története annak, hogy minden előzetes előkészítés nélkül most a debreceni Tudományegyetem és a Csokonai-kör egy gyűlésben kettős elnökség alatt együtt vagyunk. A gazdag és a szegény összetalálkoznak, mindkettőt pedig az Úr szerzi — mondja a szentírás. Egyik oldalon a tudomány, a maga nagyhatalmi kulturális egyetemességében, a nemzeti kulturának legmagasabb fokát és érdekeit képviselve, a másik oldalon a helyi lokális kisebb körű buzgalom, mely elsősorban e város múltjának nagybecsülését, szorosabb kulturális életének fejlesztését ismeri feladatául.

Engedje meg a t. közönség, a Csokonai-kör, hogy ez alkalommal a legszívesebben viszonzom azon több mint előzékeny, igazán szeretetreméltó üdvözlést, melyet a debreceni Egyetem rector magnificusától hallottunk. És evvel kapcsolatban engedelmet kérek, hogy még egy pár megjegyzést tegyek ezen mostani együttlétünk emlékére; megragadom a jó alkalmat arra, hogy ezeket elmondjam.

A Csokonai-kör tehetsége és a körülmények szerint megtett egyet-mást Debrecen kulturális teendői és feladatai érdekében. Figyelmeztette, felébresztette és ébren tartotta a város és társadalom érdeklődését e városnak a múltban vitt több, mint két százados kulturális múltja, szerepe és ebből a jövőre tartozó kötelességei, irodalmi és tudományos működése iránt, melyek együttvéve az országos kulturtörténetnek is elég tanulságos lapját képezik, de magának a Körnek összes munkássága inkább csak előkészítő természetű volt. Azon feladatok, melyeket itt megoldani, a munka, amit teljesíteni kell és pedig magának Debrecennek illik és kell teljesíteni, még hátra vannak. Tulajdonképen csak a városi nyomda története van megírva. Van a városnak 2 monografiája, de mindenik csak előkészítés; Debrecennek olyan monografiája, mely ne elsősorban adathalmaz és idézet legyen, még nincs megírva. Megírásra vár irodalomtörténete, amelyet még a középiskolai kézikönyvek is külön lapon tanítanak. És a pironkodás érzelme fog el, mikor kimondom, hogy annak az országos fontosságú és súlyú tanítóintézetnek, amely több, mint két századon át a magyar protestantizmus és felsőbb tudományos tanítás terhét, mint egyik legerősebb oszlop hordozá, hogy a régi debreceni kollégium történetét megírni még csak meg se kísérelte senki. Jutott-e eszébe valakinek, nemesak kíváncsiságból, hanem komoly tanulmányozó és kiaknázási szándékkal leszállani a városi köz- és a most már megnyíló magánlevéltárba, ahol a magyar jogtörténetnek, városi jognak, a régi magyar nyelvű közigazgatási és büntetőjogi praxisnak, a magyar szociális gazdasági és ipari élet fejlődésének tanúságos kincsei vannak lerakva? Mindezek első tekintetre csak elavult és unalmas levéltári anyagnak látszanak, de tulajdonképen szoros és tanulságos összeköttetésben vannak a legkülönbözőbb tudományágak 16., 17. és 18-ik századi magyar nyelvű fejlődésével. Ideje volna, ha a latin és német nyelvű forrásanyag mellett súlyt fektetnénk a ritkább és kevesebb magyar nyelvűre, már csak nyelvünk történeti szempontjaiból is.

A Csokonai-kör alapszabályai szerint nem egyedül szépirodalmi társulatnak alakult. Igaz, hogy gyakorlatban azon évi felolvasások által, melyekkel a debreceni társadalommal való szükséges és kedves

összeköttetésünket épen legnemesebb céljaink elérése végett fentartottuk és fentartani ezentúl is hálás kötelességünk, talán a szépirodalmi irány domborodott ki legjobban, de a komolyabb jellegű kulturális munkát se hanyagoltuk el. Foglalkoztunk Debrecen régi művelődési életével, a jelenre nézve pedig folytonosan erősítettük azon szálakat és kapcsolatokat, amelyek városunk műveltségét az országos nemzeti műveltség színvonalán fentartják. Nem is volt szabad másként tennünk már csak a Csokonai neve miatt sem, aki nemesak költő, hanem a tudomány embere is volt és tudta és meg is tudta jósolni, hogy ő a 20-ik század számára dolgozik.

Arra kérem tehát, mint a Csokonai-kör elnöke és így, mint a debreceni társadalom tolmácsa, a debreceni Tudományegyetem professzorainak fényes koszorúját, nemesak kérem, hanem obsecratioval kérem, vegyék résztvevő támogatásukba a maguk tudományos és tanító szakmunkássága mellett azon helyi tudományos feladatokat is, melyekhez némely követ és anyagot már a Csokonai-kör megmozdított, hallják meg e város régi tudományos tradícióinak hívó szavát, lépjenek közel e város társadalmának szívéhez és alapítsák meg az új egyetemmel Debrecen tudományos életének egy új korszakát.

Az időnek vetésébe belátni nem lehet, micsoda magvak kelnek ki e rettentő korszak véráztatta földéből, micsoda átalakulásokon mennek keresztül társadalmaknak, nemzeteknek eszményei, vágyai, aspirációi, miket rakunk át és micsoda értékváltozásokkal a régiből az új korszak raktáraiba, ez mind titok. Okunk van magunknak jót reményleni, de azért érezzük a kockarázás kinjait. „Vár tétován a nép, remegve bölcsé: Idő, szakadna már méhed gyümölcse”. K czdjük érteni a költőt:

Vajúdni meddig tart még e világnak,
Sors, óraműved oly irtóztató,
Hallom, kerekeid, amint összevágna,
De nincs azokhoz számlap, mutató!

(Arany J. „A magányban“ c. költ.)

De mégis látom, hogy a sötétség homályából egy hatalmas alaknak körvonalai bontakoznak ki. Ez a *világmentő barbárság* és örömmel látom, hogy mi is e mellett küzdünk. A barbárság mellett ott látom az erőt, szabadságot, erkölcsöt, igazságot, sőt a tudományt is. Szóval mindazt, amik a romlásnak indult civilizációból kiköltözni szoktak. Már látta ennek példáját a világtörténelem másfélezer év előtt, midőn a megromlott civilizációt ugyancsak a barbárok döntötték meg és ők lettek az új civilizációnak kovásza, termelve új erőt, más szabadságot, más erkölcsöt, más igazságot, más tudományt. Ezen most küzdő barbárok közt látom most is a

magyart, amint egységes életöszönével küzd egy új világrend megalkotásán és a maga életéért.

Annak a korszaknak, mely ezen rettentő idők után következik, a munka és a tudomány lesz jel-szava, főként a tudomány. Nem tudom, jól látom-e, de már ez a háború is a tudomány jegyében folyik és nem tudom, nem kell-e a háborút, bármily szonyatos is, egyenesen a tudományok közé sorozni; talán az orvosi tudomány szakába, azon kínos lefolyású, de szükséges nagy műveletek közé, amelyeknél nem egyes ember, hanem az egész emberiség nagy betegségeiről van szó, ahol a gyógyulást csak ilyen kínos és szörnyű beavatkozás eszközölheti.

*

A munka és a tudomány nevében üdvözlöm az eljövendő új korszakot, amelyben együtt végezhetjük a béke és tudomány nagy feladatait a gyógyulásnak, a sebek bekötözésének idejében.

És evvel nyitom meg a Csokonai-kör ez évi működését, igérve, hogy amit tehetünk, azt meg tesszük, szeretetet és elnézést kérve.

Géresi Kálmán.

A gyermekek evangéliumi keresztyén neveléséről.

Budapesten, november 1-én tartott konferencia határozata.

1. Megemlékezve arról, hogy isteni Mesterünk és Megváltónk maga is a felszédülő új nemzedék megnyerésében látta biztosítva ügyének, az Isten Országának győzelmét,

valamint arról is, hogy a keresztyén egyház kétezereves történetében minden virágzás és fellendülés együtt járt azzal, hogy az Evangélium igazságait és erőit jó korán igyekeztek érvényesíteni a gyermekek tanításában és nevelésében

és hallgatva a józan ész parancsoló szavára is, mely szerint igazolhatatlan vétek az emberi léleknek az Isten Országába való megtérítését későbbi életkorra halasztani, amikor kialakult szokások és megrögzött jellemvonások sokszoros nehézséggel állják annak útját és amikor az életnek legüdébb, legszebb évei már visszahozhatatlanul tovasiklottak az Evangéliom megszentelő hatása elől:

az értekezlet hangsúlyozottan kifejezi azt az ünepélyes meggyőződését, hogy mindenkinek, aki nemzetünk jövőjét, evangéliumi egyházaink felelevenedését és a bennük élő egyének legjavát szíven viseli. Isten és lelkiismerete előtt szent kötelessége egyénenként is és ahol alkalmat talál rá, másokkal egyesülve is minden lehetőséget megtenni arra nézve, hogy minden gyermek már gyermekkorában eljusson az isteni kegyelemnek Jézus Krisztusban való ismeretére és elfogadására.

Kifejezi továbbá az értekezlet azt a komoly, aggodó egyházszertettől sugalt kívánságát, hogy egyházaink hivatalos vezetői a jövendő súlyos esélyeinek vi-

lágos átlátása és mérlegelése alapján vegyék revízió alá az új nemzedék keresztyén tanítása és nevelése terén eddig végzett egész munkájukat, évtizedek felgyült tapasztalatainak következetes értékesítésével változtassák és módosítsák hitoktatásukban, konfirmációi tanításukban s a gyermekek istentiszteleti gondozásában eddig követett terveiket és módszereiket a gyermeki lélek igazi természetének és szükségletének megfelelőleg, hogy mindezen egyházi tevékenységek a beléjük fektetett szellemi és anyagi erőnek megfelelő kielégítő eredményeket termelhessenek.

2. Tekintettel arra, hogy a gyermeki lélek kialakulására a legbefolyásosabb tényező a családi kör, melynek hatását, ha hiányos, nem pótolhatja, ha helytelen, nem ellensúlyozhatja eléggé semmiféle más nevelési tényező, amelynek befolyását egész életén át áldani vagy súlyosítani fogja a gyermek aszerint, hogy megkapta-e benne jövendő boldogságának minden előfeltételeit, vagy nem;

továbbá tekintettel arra, hogy a gyermek lelkének irányítása Isten és ember előtt elsősorban a szülők kiváltságos joga és kötelessége, melynek felelősségét senki másra át nem háríthatják:

az értekezlet sürgetően szükségesnek tartja, hogy minden, magát keresztyénnek nevező család ne csak megélhetési biztosítékot és ne csak a földi életre szóló nevelést nyújtó intézmény legyen gyermekei számára, hanem legyen gyermekei vallási életének is elsőrendű melengető otthona és ápolója, a természeti és érdekközösségen felülemelkedve és minden tagjának hitközösségévé válva:

ennek intézményes kifejezésére és biztosítására az értekezlet minden keresztyén családfő mulasztathatlan kötelességének tartja az eleinknél szokásban volt, de sajnálatosan mély feledésbe merült házi istentiszteletek felelevenítését.

3. Teljes tudatában annak, hogy a gyermekek hitéletének kifejlesztésében milyen nélkülözhetetlen az a munka, melyet egyházaink hivatalos közegei hivatásos kiképzés által képesített és illetékes hitoktatók végeznek különösen, bár nem kizárólagosan, a vallási ismeretek és azok közlése, vagyis a szorosabb értelemben vett vallásoktatás tekintetében;

továbbá élénk és feltékeny érzetében annak, hogy milyen semmi mással nem pótolható érték nemzet, egyház és ifjúság szempontjából egyaránt a vallásnak iskolai hitoktatás alakjában a nemzeti közoktatásba való szerves beleillesztése:

az értekezlet mégis fontosnak és sürgősnek jelenti ki iskolai vallásitanításunk kiegészítéseképpen a vasárnapi bibliai iskolák intézményének egyházi életünkben az egész vonalon való meghonosítását, mint amelyek

egyfelől az iskolai vallásitanítással együttjáró felelősségi és munka-kényszertől menten a gyermek hitéletének önkéntes kibontakozására nem nélkülözhető jó alkalmat nyújtanak.

másfelől az egyházak arra alkalmas és buzgó tagjaiban található önkéntes munkaerő mozgósítására és így a nagyszámú munkássereg által a gyermekek sokkal egyénibb, behatóbb és gyakorlatiasabb gondozására adnak módot.

evégre az értekezlet mindenkinek, ki a gyermekek evangéliumi gondozását előmozdítani akarja, lelkes, buzgó pártfogásába ajánlja a vasárnapi bibliai iskolák ügyét, — oly módon, hogy a meglévők fejlesztésére és

ájak alakulása végett mindenki nyerje meg az azokban való részvételeire a hatása körébe tartozó gyermekeket, továbbá tegye komoly lelkiismereti kérdésévé magának is, ismerőseinek is, vajjon nem szólítja-e Isten őt, illetve őket is el ebben a lélekmentő, egyház- és nemzetépítő munkában való tevéleges részvételre?

4. Tekintettel arra, hogy nemesak általában nem mellőzhető hataimasság az irodalom semmiféle célnak szolgálatában sem, hanem különösen döntő befolyása van az olvasmányoknak a gyermeki lélek kialakulására;

tekintettel továbbá arra, hogy az az irodalom, mely határozottan evangéliumi szellemnek hatása alá vonna az ő értelmi fejlettségükhöz mért eszközökkel és módon a gyermekeket, említésre is alig érdemes, szegényes mértékben áll rendelkezésünkre, míg másfelől leptonnyomon ki van téve a gyermekek lelke káros, sőt romboló olvasmányok hatásának;

és végül tekintettel arra is, hogy általában bármily természeti evangéliumi szellemű irodalmunk fellendülése nem várható és remelhető másképen, mint hogy egy újabb nemzedék már gyermekkorától kezdve hozzá szokik az ilyen szellemű olvasmányok élvezéséhez és méltánylásához;

az értekezlet kimondja, hogy azoknak a beláthatatlanul nagy érdekeknek szolgálatában, melyek a gyermekek evangéliumi nevelésével kockán forognak, egyik legsürgősebb teendőnek a gyermekeknek való evangéliumi szellemű irodalmi termékek termelését, terjesztését és támogatását látja

és ezért felhív mindenkit, különösen az erre legelső sorban hivatott egyházi és más evangéliumi irodalmi és iratterjesztő társulatokat, hogy a rendelkezésére álló eszközöknek és alkalmaknak, a legkisebbeknek csakúgy, mint a legnagyobbaknak felhasználásával működjenek közre, hogy az e terén fennálló nagy hiány és szükséglet minél előbb és mennél teljesebben kielégíttessék.

Dr. Patay Pál,
jegyző.

Dr. Szabó Aladár,
elnök.

HIVATALOS.

A magyar királyi vallás- és közokt. miniszter.

A hadbavonult joghallgatókra vonatkozó fontosabb miniszteri rendeletek.

149,570—1914.

Azon egyetemi polgárok részére, kik a folyó évi október hó 31-e előtt vonultak be tényleges katonai szolgálatra, valamint az önkéntesen bevonultak részére, a folyó tanfélév alatt történt bevonulás időpontjára való tekintet nélkül, a visszatérítés megfolyamodása esetén, az általuk befizetett tandíjak visszafizetését engedélyezi. Kivételt képeznek azon egyetemi hallgatók, kik tényleges fegyveres szolgálatukat folyó évi október hó 31-ike után kezdték meg, valamint a kórházi szolgálatot végzők, akiknek a tandíjaik visszatérítésére irányuló kérelmek visszatartatnak.

33.004—1915.

Mindazon hadbavonult joghallgatók, kik az alapvizsgára bocsátás szabályszerű kellékeivel rendelkeznek s a katonaságtól meghatározott időre szabadságoltattak, de szabadságuk ideje nem esik egybe a szabályzatban meghatározott alapvizsgálati határidőkkel: a jog- és államtudományi dékántól megjelölt határidőkön kívül is alapvizsgára bocsáttatnak.

1378—1915.

Az 1914. évi 147,664. számú miniszteri körrendelet egyáltalában nem érinti az 1883-ik XXVI-ik törvénycikk rendelkezését: mihez képest egy és ugyanazon joghallgató igényt tarthat ugy a törvény, mint a miniszteri körrendelet alapján járó kedvezményre, összesen tehát két tanulmányi félév elengedésére, ha úgy a törvényben, mint a miniszteri körrendeletben előírt előfeltételeket hitelt érdemlőleg igazolja.

Önként értetődik azonban, hogy ki a hadiszolgálatból szabadságolás, vagy elbocsátás útján oly módon vált meg, hogy tanulmányi idejében veszteséget nem szenvedett, az 1914. évi 147,664. számú rendelete alapján félév elengedésben nem részesülhet.

Minden egyetemi, vagy jogakadémiai hallgató, aki az 1914. évi 147,664. számú rendelet alapján tanulmányi félév elengedésért folyamodik, illetékes katonai parancsnoksága által kiállított okmánnyal hitelt érdemlőleg igazolni tartozik, hogy hadi szolgálatot teljesített.

Mint hogy senki egyidejűleg főiskolai hallgató és katona nem lehet, a kérvény elbírálásánál vizsgálat tárgyává teendő, hogy a katonai szolgálat címén félév elengedésért folyamodó joghallgatók katonai szolgálatuk ideje alatt nem voltak-e egyidejűleg az egyetemre, vagy jogakadémiára is beiratkozva; amennyiben az kiderülne, a katonai szolgálattal egybeeső tanulmányi félévek, ill. félévek — még ha aláírva és contestálva volnának is — törleendőek.

Katonai szolgálatot teljesítő hallgatók beírása tehát feltétlenül mellőzendő; beiktatás iránti kérelmeknek azonban helyt kell adni, hogy esetleg ösztöndíjaikat továbbra is megtarthassák, ösztöndíjért, vagy más hasonló kedvezményért folyamodhassanak.

Az 1914. évi 147,664. számú miniszteri körrendelet 5-ik pontjának rendelkezése a joghallgatóknak alapvizsgára bocsátása szempontjából akként értelmezendő, hogy mindazon joghallgatók, akik a 14,764. számú rendelettel kilátásba helyezett kedvezményre igényt szereznek, egy beszámítható félév igazolása esetén első alapvizsgára, három beszámítható félév alapján második alapvizsgára, öt beszámítható félév alapján harmadik alapvizsgára bocsáthatók.

KÜLÖNFÉLÉK.

A tiszántúli egyházkerületi hódolata a királyhoz.

A tiszántúli református egyházkerület közgyűlése szerdán délelőtt a következő hódoló táviratot intézte a királyhoz :

Kabinet iroda

Wien.

Tiszántúli református egyházkerületünk Debrecenben összeült közgyűlése nevében hódolatunkal jelenbe, Felséged drága életére Isten gazdag áldását, dicső jegyvereire győzelmet esdünk.

Dr. Ballazár Dezső püspök.

Gróf Degenfeld József főgondnok.

A hódolatra csütörtökön délután felsége kabinetirodájától a következő távirati válasz érkezett :

Méltóságos

dr. Ballazár Dezső református püspök úrnak

Debrecen.

Wien, Burg.

Ő császári és apostoli királyi Felsége a tiszántúli református egyházkerület közgyűléséből előterjesztett hódolatot megelégedéssel fogadta és az egyházkerület közönségének Ő Felségéért és a győzelemért mondott imáiért legkegyelmesebben szíves köszönetét kifejezni méltóztatik.

Legfelsőbb parancsra :

Daruváry.

— **Sass Béla jubileuma.** Harminc hosszú esztendeje is megvan, hogy Sass Béla, mint első eminens diák és szenior, a főiskolában tanult. Azután a kálvinista diák-recept szerint megjárta a külföldet, helyettes-tanároskodott valahol a gimnáziumban és lett belőle a zsidó nyelv és az ó-szövetségi írásmagyarázat professzora. Azután igazgatótanácsos, egyházkerületi tag, zsinati képviselő és akálvinista kormányzó-tanácsnak a részese. S mindezekben a grádicsok módjára egymás fölé és mellé helyezett testületekben az abc minden betűjével tárgyát pontosan körülíró pedáns jegyző, szóval a legnagyobb hatalmasság, aki a kálvinista közigazgatás, egyházkormányzat és bíróság dolgait intézi s aki még nem rég, mint Rákóczi a subcentum tiliis, adta ki hivatalos leveleit. Lehetett volna konventi előadó is, ha akart volna, de nem akart s így maradt debreceni főiskola nagytiszteletű és tudós tanára s most a debreceni állami egyetem főtiszteletű theologiai karának dékánja. Tanári működésének 25 éves év-

fordulója hálás tanítványainak s azok között is elsőben az agilis Zih Sándor debreceni lelkésznek jutott eszébe. Meg is indította a szokott mozgalmat, mely abban áll, hogy a 25 év alatt beiratkozott és végzett theologusok összeíratnak, kinyomoztatnak és alapítvány tételre lelkesíttetnek. A lelkesedés meg is volt, a Sass Béla-alapítvány is meglesz és lefolyt a Sass Béla jubiláris ünnepély is. A főgondnok, a gondos és körültekintő vezér, aki minden katonáját és tisztjét ismeri és tudja, hogy mi illeti meg őket : kerületi gyűlési megnyitójába foglalta nevét. A püspök, mint hálás tanítvány, társaival házában tisztelgett neki ; estére kerület, kollégium és egyetem bankettjére gyűlt össze. A kerületet az elnökök, a kollégiumot Kun Béla kollégiumi igazgató és Karai Sándor, az egyetemet dr. Bernolák Nándor a Rektor Magnificus vezették fel. Domahidy Elemer főispán és ők ünnepelték az est hőst és a többi szónokok és mi mindnyájan, akik a szeretet és tisztelet ezen a szép alkalmán megjelentünk a Royal-szálloda éttermében és lakoztunk vala ott nagy vidámsággal és szívbeli örvendéssel. Az ünnepelt maga háromszor is beszélt, az ő hozzá való szólásoknak pedig se szeri, se száma. A legjobb felköszöntő neki jutott. A leghatásosabb kedves feleségének. Az ószövetségi idézetek nagyon keresett cikkek lettek ezen az estén (csak a Jób könyve került természetesen némi elmelőztetésbe). De még azt is szívesen hallgattuk volna, mert mind Mózesrel, mind a zoltárossal, mind a nagy prófétákkal csak azt illusztrálták a hivatalos szónokok, hogy mennyire megbecsüljük és értékeljük mi a pedáns, pontos, a formákat mindig pontosan megtartó, az igazságot ezer kikezdéssel megrögzíteni törekvő Sass Bélát, a kerület, konvent, zsinat alkotó tagját, a debreceni tudományegyetem theologiai karának ezidőszerinti dékánját, akit az Úr Isten sokáig éltesse. (*Vén diák.*)

— **Protestáns estély.** A debreceni m. kir. tudományegyetem theologiai fakultása ifjúságának „Hit-tanszaki Önképző Társulat”-a lázas buzgalommal készül a december 4-én délután 5 órakor tartandó protestáns estélyre, melynek fénypontja dr. Ravasz Lászlónak, az országos híru kolozsvári theologiai professzornak előadása lesz, kinck hatalmas tehetségét s elragadó előadását a két évvel ezelőtt tartott protestáns estélyen a debreceni közönségnek már volt alkalmá megismerni és megszeretni. A műsor többi számai is úgy vannak összeállítva, hogy a legszébb reményekkel nézhetünk az estély elé, melynek jövedelme felerészben a hősi harcokban elesettek özvegyei és árvái javára fordítatik s így jótékony célt is szolgál. Tekintettel a megnyilvánuló nagy érdeklődésre, jegyek már a napokban kaphatók lesznek 1 koronáért Csáthy F. könyvkereskedésében.

— **Szolnok.** Szolnok mellett vívott Damjanics diadalmos csatát, Szolnokon tartott legközelebb a Katona-Otthon sikerült hangversenyt. A hangverseny sikerét a vármegye biztosította, a hosszúnevű magyar vármegye, amelynek élén gróf Szápáry Pál főispán és Küry Albert alispán állanak. Két igazi nagy úr, akik közül az alispán kétszeresen a miénk, azért is, mert a régi nagy, írodalmat ismerő, európai látkörű, izzó hazafiságú földbirtokos magyar urak jellegzetes képviselője és azonfelül, amint ez illik is, kálvinista és a kecskeméti egyházmegye gondnoka. Az Otthon ügyét ő karolta fel, az ő vendége volt a Debreceni Katona-Otthon igazgatója, aki az Erzsébet királyné emlékének is szentelt beszéddel az idegenbe athelyezett magyar ezredek sorsát ismertette és arra hívta fel a szolnoki magyarokat, hogy ők is karolják fel a soktornyú Prága várának fekete kaszárnyájába zárt kunsági és jászági magyar fiúk ügyét s állítanak nekik magyar házat. A hangverseny szépen sikerült és a jótékony célok (debreceni Katona-Otthon és szolnoki katonák) javára 800 korona körül hozott. De a legtöbb az, hogy Küry Albert alispán cs. és kir. kamarás kezdeményezésére meg történt az intézkedés a prágai magyar legénységi kaszinó berendezésére is. A többi csehországbeli magyar ezredek se lesznek elhagyatva. Azt az ígéretet vették tőlünk debreceniek-től Prága városában és másutt, hogy felkeressük rendre mind a szélesen fekvő gazdag esabai, mind a népes és dallos magyar Vásárhelyet, Szentest, Szegedet, az iskolájáról és gazdag határáról nevezetes Mezőtúrt s még a 44-esek házi fészket, Kaposvárt is, hogy hirdessük mindenütt a magyar katonák vitézségét, a magyar nép áldozatkészségét és megtegyünk mindent, hogy a hősök vitézsége mennél nagyobb méltánylásra, az áldozatkészség mennél nemesebb célra találjon. Épen, mint Szolnokon.

— **Kápolna a református kollégiumban.** A mi ősi kollégiumunk ezidőszerint a IV-ik számú tartalék-kórház s így a katonaság rendelkezik benne. A katonaságnak pedig ma is csak a róm. kath. vallás a hivatalos vallása s a többi felekezetek felett is a cs. és kir. róm. kath. tábori püspökség áll. A róm. kath. Feldkapellétől kapják a mi tábori lelkészeink is a kegyszereket s a tábori vikáriátus rendelkezik az egész vonalon a vallásos intézmények ügyében. A cs. és kir. tábori vikáriátus rendelte meg azt is, hogy a katonai kórházul szolgáló református kollégiumban kápolna rendeztessék be s ez alapon kél dr. Schramek József főtorzszorvos megkeresése a kerületi elnökséghez, melyben a vikáriátus. rendeletére hivatkozva, a kistanácermet róm. kath. kápolnának kéri. A megkeresést a legnagyobb előzékenységgel vette az elnökség és minden bizonnyal alkalmas helyet jelöl ki arra, hogy a kollégiumban ápolt róm. kath. vallású

katonák lelki szükségleteiket kielégíthessék. A kistanácermet azonban, mely az egyetemi karok céljaira is szolgál, a legjobb akarat mellett sem bocsáthatjuk a tábori vikáriátus rendelkezésére, hanem igenis oda adhatjuk a tornaterem melletti volt tanári szobát, vagy ha ki lehetne üríteni, a tornatermet magát. Annak a szeretetteljes viszonynak és liberális felfogásnak, mely a református egyházat jellemzi, amellyel az öskollégium minden más felkezetű magyar ember iránt viseltetik, mely szerint egész Mária Terézia uralkodásáig az összes alföldi magyarságot valláskülönbség nélkül a kollégium nevelte és még inkább annak a jóbékességnek, mely most itt a hazában uralkodik, legjobban megfelelne, ha a főiskolai teremben adatnék hely a kath. kápolna tárgyainak, a mozgóoltárnak és a többi kegyszercnek. Svájcban még ma is vannak községi templomok, amelyek két felekezet céljaira is szolgálnak. De még most a nagy világfelfordulás idején is, midőn mint a vihar a menekülőket, minden magyar embert összesodort az ár és egyesített a közös oltár védelmében, melyen megható az a jelenség, mely szerint a tisztántúli református egyházkerület magas elnöksége, a kemény kálvinista magyar, gróf Degenfeld József főgondnok és dr. Baltazár Dezső püspök a sok gondjaik mellett arról tanácskoznak, miként lehetne legjobban és legalkalmasabban a kath. kórházi kápolnát berendezni a vén, az ősi, a szeretett református debreceni kollégiumban.

— **Fohász. Szabó—Mácsai.** A Vereskereszt és Hadsegély templomi hangversenyén szerepelt ez a szám és nagy sikert aratott. A darabot Szabó János köröstarcsai lelkész írta és a dallamát is ő szerezte. Mácsai, a kollégiumi karnagy, akinek neve elválaszthatatlan a vén alma-mater utolsó tizedeitől, átírta és betanította. A főiskolai kántus előadta. A közönség pedig tetszéssel fogadta. A tetszést kiérdemelték a derék diákok és Mácsai, a koszorús karnagy, de legjobban a mi kedves költői lelkű lelkésztársunk, a soha nem feledett néhai b. e. Szabó János esperes fia, és Köröstarcsán is, a verselésben is méltó örököse. Nem hiába, hogy olyan szépen tudta méltatni Kálmán Farkasnak, a muzsikus gyomai papnak emlékezetét, kuruc dalait és egyéniségét. Ime maga is bevált abba a kálvinista művészgárdába, melynek tehetsége szélesebb körű méltánylást érdemel, és nagy közönséget is megbír, de amely híven a debreceni tradíciókhoz, ha már más pályát választott, csak magának és baráti körének énekel. Úgy énekel Szabó János is. Szép dalait el-el hozták a nótás tarcsai legátusok, az első balkáni háború idején egyik-másik országosan is szárnyra kapott, a mostani világfelfordulás is megihlette egy-két dalra, de hangja most nem olyan víg hadi nóta, mint a kuruc daloké, hanem komolyabb,

mélyebb. Ilyen ez a fohász is, amelyről a tetszés és elismerés szavát mindenütt hallottuk és örömmel hallottuk.

— **Öt új tanár eskütétele a debreceni főiskolában.** Öt új tanárral erősödött a ségi hatalmas tanári testület. Tulajdonképpen nem is öttel, de hattal, mert az egyházkerületi közgyűlés a református lelkész-képző második tanárszékét is beállította és megválasztotta arra a tudós dr. Varga Zsigmond theol. magántanárt, a mi lapunk belső munkatársát, a mi kedves fiatal barátunkat és örökösünket, mind a könyvtárnokságban, mind a valamikor ifjonta olyan nagy buzgósággal művelt assyriológia terén. A szumer-ek és akkádok későbbben nagyon is abban maradt dolgait ő vette a kezébe s rövid idő alatt olyan hatalmas köteteket adott ki idevonatkozólag, hogy az még a németeknél is számot tenne. Ilyen különösen az a nagy kötete, mely a parochiális könyvtárban jelent meg és a szentírásról érintő előzsiái népfajok vallásos s kulturális viszonyaival foglalkozik. Kár, hogy a háborús viszonyok miatt még most sem küldetett szét a dr. Ravasz László egyházi ékesszólás-tanával együtt, mellyel együtt sokan vágyakozva várjuk. De nem erről van most szó, hanem az öt—hat új tanárról, a fiatal kálvinista tanári generáció legjobbjairól, akik közül kettőt, Vargát és Dékányt a Királyhágóntúlról, erdőelvéről, egyet, Gáspár Jánost az államtól hódítottunk, kettőt meg magunk neveltünk magunknak, dr. Barcza Józsefet, kit jól ismernek olvasóink az epistolae virorum obscurorum és a Seneca tudós fordítóját és dr. Erdős Károlyt, aki a külföldi legjelesebb egyetemeken nevelkedett. Dr. Varga Zsigmond, dr. Erdős Károly, dr. Barcza József, Gáspár János, Dékány Gáspár, Benigni Gyula, akit csodás hír előzött meg, mind olyan nevek ezek, amelyekre a legelső tanári testület is büszke lehetne és büszke is a református főiskola, melynek tanárikara első az első között. Szeretettel köszöntjük a régiekhez méltó új tanárokat és kívánunk nekik minden jót.

— **Egész sereg új és régi lapról** folyóiratról van módunkban beszámolni. A debreceni kollégium és az új egyetem köréből való a *Közlöny*, a Hittanszaki Önképző-Társulat lapja, melyről már emlékeztünk is. Ez a régi tekintélyes ifjúsági közlöny a konzervatívizmus nemes zománca mellett olyan fiatalos szárnyalást és erőregbedést mutat, hogy méltán csoportosul köré az összes prot. theol. ifjúság. Első száma jelent meg a debreceni tudományegyetem ifjúsági folyóiratának *Az Egyetem* című büszke felirattal. Főrész László, Papp Imre szerkesztők, az egyetem jeles hallgatói e számmal valóságosan csodát műveltek. Az egyetemre tartozó tudósítások, a Rector Magnificus egyetemi megnyitó nagyérdékű beszéde és

kegyeletes megemlékezése mellett teljes képét adja a folyóirat az egyetemi ifjúság mozgalmas életének; szellemi képességeiről is bizonyosságot tesz és az illető dékán-, tanácsjegyzői- vagy a kvestori hivatal támogatásával közöl olyan hasznos tudnivalókat és rendeleteket is, amiket eddig csak a beavatottak ismerhettek, de amiknek ismerete az egész ifjúság közérdeke. Örömmel látjuk és köszöntjük Az Egyetemet, annak lelkes szerkesztőit, munkatársait és annak olvasóit, az ifjúságot magát. Egyben ajánljuk a folyóiratot az egyetem és ifjúság barátainak, pártfogóinak, városi, egyházi, iskolai testületeknek. Előfizetési ára egy évre 3 korona. Kiadja az Egyetemi-Kör.

— **Amerikai panasz** A Debr. Prot. Lapban új rovat nyílt közérdekű és természetesen leginkább egyházi vonatkozású felszólalások közlésére. Az új rovat nyitásával bizonyára nem az volt a célja a lapot különben is oly magas színvonalon tartó szerkesztőségnek, hogy egyházi életünk bajainak, sebeinek nyilvános mutogatására inspirálja azokat, kik ilyen bajok és sebek létezéséről tudnak, hanem az, hogy az egészségtelen állapot, a beteges tünetek szanálására alkalmat adjon azoknak, kiknek módjukban és kötelességükben áll az adott esetekben való segélynyújtás. Ha van közérdekű egyházi ügy, mely megérdemli, sőt megköveteli, hogy arra a nyilvánosság fényező lámpáját ráfordítsuk, ha valahol egészségtelen állapotot, beteges tünetet látunk egyházi adminisztrációnkban, kétségtelenül a legnagyobb mértékben megtaláljuk ezeket abban az akcióban, mellyel az amerikai magyar reformátusság egyházi és társadalmi életében jelentkezik a csatlakozott és nem csatlakozott egyházak között. Ezúttal ezen akció egyetlen jelenségére kívánok rámutatni abból az alkalomból kifolyólag, hogy az amerikai magyar ref. gyülekezetek által fenntartott ú. n. nyári mindennapos magyar iskolák munkája elvégződött. Amerikában összesen mintegy 60, rendszeresen szervezett és lelkipásztorokkal ellátott magyar ref. gyülekezet van. Ezek közül 14 egyház az amerikai magyar reformátusokat 25 esztendő óta nagy áldozatkészséggel segítő Ref. Church in the U. S. fenntartása alá, 24 a konvent rendelkezése alá és 22 gyülekezet az amerikai Presb. Church kormányzata alá tartozik. E rövidnek kontemplált felszólalás keretén kívül eső cél volna képet festeni arról az áldatlan helyzetről, elkeseredett gyűlöléssel fenntartott háborúskodásról, melyben tíz éve vergődik az amerikai magyar reformátusság. Hihetetlen állapotok fejlődtek ki itt a magyar egyházak között; de legszomorúbb, a mi ezért a nem csatlakozott magyar egyházak iskolájába járó magyar gyermekekkel történik. Az, hogy a konvent elzárkózottsága következtében a nem csatlakozott amerikai magyar ref. gyülekezetek nyári iskoláiban szinte csaknem kivétel nélkül a Szent István. Társulat által kiadott magyar ABC-ék és iskolai tankönyvek használatnak, amelyekben igen épületes tanítások foglaltatnak a plébánus úr személye iránt való hódolás szent kötelességéről és a pápista hit egyedül idévezítő voltáról stb. Hogy pedig az amerikai magyar ref. nem csatlakozott iskolákban *ilyen* ABC-eket kénytelenek általában használni a lelkészek, annak oka az, hogy a konvent egyszerűen nem ad saját hitfelekezetünk kiadásában megjelentetett elemi

iskolai tankönyveket a nem esatlakozott amerikai ref. gyűjteményeknek, az amerikai könyvkereskedők pedig nem importálnak más ABC-eket, csakis a Szent István Társulat kiadványait, mivel azok a legolcsóbbak. Ez nem jól van így. Akar esatlakozottak, akar nem esatlakozottak, egyformán magyarok vagyunk. Bizunk abban, hogy gróf Degenteid József és Kenessey Béla konventi elnökök bölcsesége, tapintatossága és jóindulata végre is meg fogja találni az amerikai akciónak helyes és mindeneket megnyugtató irányba való terelésének módját. Adja Isten, hogy úgy legyen! *Dr. Harsányi Sándor*, honfoglalás-vid. ref. lelkes.

— **Kazinczy Gábor táblabíró a katonákért.** Kazinczy Gábor nyugalmazott táblabíró úr szerdán a Hadségélyző Hivatalban 500 koronát adományozott a katonák meleg ruhájára. Míg a Hadségélyző Hivatal ezen szép és nemis adományért a hadbavonuló katonák nevében is köszönetet mond, egyben szívesen és elismeréssel említi meg, hogy Kazinczy Gábor úr a múlt évben is szép összeget, 1000 K-ot juttatott a Hadségélyző Hivatal kezébe a katonák meleg ruhájára.

— **A magyar tanárok a háborúban.** A magyar műveltség esendesen dolgozó munkásai, a tanárok, a fegyverforgatásból is alaposan kiveszik részüket. A magyar föld iránt való szeretet, a magyar érzés- és gondolatvilág és magyaros munka magvető — mondjuk ki bátran: a legkevesebbé méltányolt — harcossai a létszámukhoz viszonyítva fölöttébb nagy számban eseréltek föl a katedrát a lövőárokkal. Az Országos Középiszkolai Tanáregyesületi Közöny novemberi számában Strauch Béla az elmúlt tanítási év értesítői és magánértesülése alapján részletes kimutatást közöl a háború első évében katonai szolgálatot teljesítő tanárokról. Adatai kétségtelenül nem teljesek, annál is inkább, mert újabban bizonyára sok olyan tanár vonult be, akiről a szerzőnek nincs tudomása, de a mai idő képéhez hozzátartozik az a mozaik, amelyet Strauch fáradságos munkával összeállított. A szerző az iskolák szerint csoportosította statisztikáját. A főgimnázium képe így alakul: A főgimnáziumokban működő igazgatók és tanárok száma 2251 (185 igazgató, 2066 tanár). A bevonult tanárok száma 724. Kitértetést kapott 56. Hősi halált halt 63. Megsebesült 69. Fogságban van 60. Beteg és beteg volt 59. A betegek egy részét hosszabb-rövidebb időre szabadságolták. Sokan közülük újra a háztéren vannak; néhányan azonban még mindig sínylik a sebésülest, vagy betegségük olyan természetű, hogy most is gyógykezelés alatt állanak. A fenti adatok szerint az összes gimnáziumi tanárok 25,95%-a vonult be. A főreáliskolák képe így fest: Az igazgatók és tanárok száma 403 (32 igazgató, 371 tanár). A bevonult tanárok száma 183. Kitértetést kapott 16. Hősi halált halt 14. Megsebesült 27. Fogságban van 17. Beteg 11. A reáliskolákból tehát a tanárok 33,03%-a vonult be. A fel-ebb leányiskolákból 2 igazgató, 31 tanár és 4 hittanár vonult be. Közülük hősi halált halt 4, kitértetést kapott 3, megsebesült 4, fogságban van 1, beteg 3. A háromféle fajú iskolából katonai szolgálatot teljesített 934, illetve 1023, kitértetést kapott 78, hősi halált halt 81, megsebesült 101, fogságban van 78, beteg és beteg volt 73, az internáltak száma 9.

— **Az első főgimnázium.** Az első magyar főgimnázium ez idő szerint a hajduböszörményi ref. főgimnázium, azért is, mert itt tanulnak a kálvinista papok gyermekei, de még inkább azért, mert ez a főgimnázium az, amelyik a nagy világháborúban már 4 tanárát veszítette el. Felejthetetlen lelkes, tudós tanárokat és hittársakat, de még inkább olyan hősokeket, akiknek példája messze jövőbe is fénylik, nevel: dicsőséget és nyereséget jelent. A negyedik vértanúnak a neve Szálkay Sándor, kinek gyászos elhunytát itt jelenti a hajduböszörményi ref. főgimn. gyászos levele: A hajduböszörményi ref. Bocskay főgimnázium igazgatótanácsa és tanári kara mély megilletődéssel s a veszteség súlyos fájdalomával tudatja, hogy *Szálkay Sándor* tornatanár, a 61. es. és kir. gyalogezred zászlósa folyó évi október 30-án, az olasz harcúterén, a görzi hídfőnél, életének 28-ik tanári működésének 3-ik évében, az ellenség golyójától szíven találva, hősi halált halt. Másfél évi küzdelem után leroskadott porsátorát bajtársai a hőst megillető katonai tisztességgel Segeti község köztemetőjében, november 1-én helyezték csendes pihenőre. A főgimnázium tanári karának ő a negyedik hőse, ki honszeretetét vére hullásával pecsételte meg! Peldája hat. emléke él a hálás honfiak szívében!

— **Lelkészi házakhoz** egyes varronő ajánlkozik. Vidékre is elmegy. Cím a kiadóhivatalban.

— **Előfizetőink és hirdetőink** figyelmét felhívjuk, hogy a kiadóhivatalt érintő mindennemű levelezések, reklamációk, hirdetési díjak stb. kifejezetten *Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda* címére küldendők.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Pályázat

a gyulai református egyház kápláni állásra.

Kötelesség: mindennemű lelkesítő teendők végzése; három tanyai állami iskolában a református növendékeknek hittan tanításra és konformációra való előkészítése heti 2—2 órán; presbiteri jegyzői teendők ellátása.

Fizetése: az egyháztól 1200 korona havi előleges részletekben; egy butorozatlan szoba fűtés nélkül; presbiteri jegyzőségért félevenként utólagos részletekben 50—50 korona; államtól a három tanyai iskolában való hitoktatásért évi 240 korona, félevenkénti 120 koronás utólagos részletekben.

Szolgálati bizonyítvánnyal s kápláni vagy lelkesítő oklevéllel felszerelt *kérvények a gyulai református egyház presbiteriumához* címzendők és *küldendők 1915 december hó 5-ig.*

Az állás 1916 január 1-én foglalandó el.
Gyula, 1915 november 16.

Presbiterium.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legneveltebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precízen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

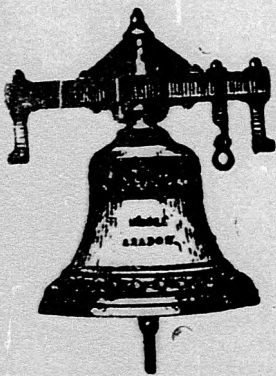
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzfűzetre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitérő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

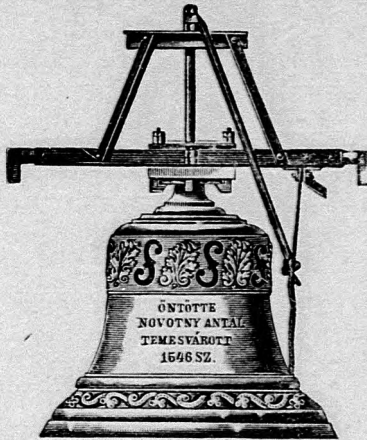
Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való kitását, avagy azoknak csakély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmánya új modern atlynkasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy-éremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legújabb gyógyszer.

Ezen balzsam legújabb gyógyszer ugy belsőleg mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb hajusznővesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszerű” gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.